

Prehľad o vzdelávaní 2016 Ukazovatele OECD

Zhrnutie v slovenčine

Krajiny nachádzajú iné spôsoby, okrem verejných výdavkov, ako financovať vysokoškolské vzdelávanie

Krajiny OECD vynakladajú v priemere 5,2 % svojho HDP na vzdelávacie inštitúcie od primárneho po terciárne vzdelávanie, do čoho sa započítavajú spoločne verejné aj súkromné výdavky. Približne jedna tretina celkových výdavkov je určená na terciárne vzdelávanie, v ktorom sú výdavky na jedného študenta najvyššie. K vysokým nákladom prispievajú vyššie náklady na pedagogických zamestnancov na terciárnej úrovni a prevaha výskumu a vývoja v terciárnom vzdelávaní.

Na zmiernenie náporu na verejné rozpočty, ktoré sú už teraz pod tlakom, čoraz viac krajín prenáša náklady na terciárne vzdelávanie zo štátu na jednotlivé domácnosti. V priemere 30 % výdavkov na inštitúcie terciárneho vzdelávania pochádza zo súkromných zdrojov, čo je oveľa väčší podiel, než je podiel výdavkov na nižších úrovniach vzdelávania; a dve tretiny z týchto prostriedkov pochádza z domácností, často v podobe školného.

Vzhľadom na to, že vysoké poplatky môžu zabrániť spôsobilým študentom prihlásiť sa do terciárneho vzdelávania, veľa vlád umožňuje určité rozdiely vo výške školného. Napríklad školné v prípade študentov navštevujúcich súkromné inštitúcie alebo v prípade zahraničných študentov môže byť vyššie alebo nižšie v prípade študentov v krátkodobých terciárnych programoch. Veľa krajín na podporu študentov ponúka aj štipendiá, granty a verejné alebo štátom zaručené pôžičky, často s výhodnými podmienkami, aby mohli študenti zvládnuť priame a nepriame náklady na vzdelávanie. V poslednom desaťročí sa vo väčšine krajín zvýšil počet vysokoškolských študentov, ktorí využívajú verejné alebo štátom garantované pôžičky a ktorí štúdium ukončia s diplomom a dlhom.

Vo vzdelávaní a mimo neho stále pretrvávajú rodové rozdiely

V posledných rokoch bol zaznamenaný obrat v rámci rodového rozdielu v terciárnom vzdelávaní – v súčasnosti vysokoškolské štúdium absolvuje viac žien ako mužov. Stále je však menej pravdepodobné, že ženy začnú a absolvujú vyššie stupne terciárneho vzdelávania, ako sú doktorandské a podobné programy.

Rodový rozdiel vo vzdelávaní sa odráža aj vo výbere študijných odborov. Ženy majú naďalej nedostatočné zastúpenie v určitých oblastiach, ako je veda a technika, a vyššie zastúpenie v iných oblastiach, ako je pedagogika a zdravie. V roku 2014 v technických odboroch absolvoval s titulom v priemer trikrát vyšší počet mužov ako žien a v oblasti pedagogiky absolvovalo s titulom štyrikrát viac žien ako mužov.

Rodové rozdiely v študijných oblastiach sa prejavujú na trhu práce a nakoniec v zárobkoch. Napríklad absolventi v technických odboroch zarábajú v priemere približne o 10 % viac ako iní vysokoškolsky vzdelaní dospelí, kým absolventi učiteľských a pedagogických odborov zarábajú približne o 15 % menej.

Rodový rozdiel existuje aj v samotnom učiteľskom povolání. S každou nasledujúcou úrovňou vzdelávania klesá percentuálny podiel žien – učiteliek, ale platy pedagógov sa zvyšujú. Tiež je menej pravdepodobné, aby sa žena stala riaditeľkou školy, hoci riaditelia sa často získavajú spomedzi učiteľov.

V prípade prisťahovalcov je ich účasť na všetkých úrovniach vzdelávania menej pravdepodobná.

Vzdelávacie systémy zohrávajú kritickú úlohu pri začleňovaní prisťahovalcov do ich nových spoločností a do trhu práce v ich hostiteľskej krajine. Napríklad študenti z radov prisťahovalcov, ktorí uviedli, že navštevovali programy predškolského vzdelávania, dosahujú o 49 bodov viac v testoch čítania Programu OECD pre medzinárodné hodnotenie žiakov (PISA) ako študenti z radov prisťahovalcov, ktorí uviedli, že takéto programy nenavštevovali. Tento rozdiel zodpovedá približne jednému roku vzdelávania. Vo väčšine krajín je však účasť študentov z prisťahovaleckého prostredia na programoch predškolského vzdelávania značne nižšia ako v prípade študentov, ktorí nepochádzajú z prisťahovaleckého prostredia.

Pokiaľ ide o dosiahnutú úroveň vzdelania, prisťahovalci v mnohých krajinách zaostávajú za svojimi rovesníkmi z daných krajín. Napríklad podiel dospelých, ktorí neukončili vyššie sekundárne vzdelávanie, je vyšší v prípade dospelých z prisťahovaleckého prostredia. Vyššie sekundárne vzdelávanie neukončilo v priemere 37 % dospelých vo veku 25 až 44 rokov z prisťahovaleckého prostredia, ktorých rodičia sami nedosiahli vyššie sekundárne vzdelanie, v porovnaní s len 27 % dospelých v tom istom veku, ktorí nepochádzajú z prisťahovaleckého prostredia. Z dôkazov tiež vyplýva, že študenti narodení v tuzemsku s vyššou pravdepodobnosťou ukončia bakalársky alebo rovnocenný program terciárneho vzdelávania ako študenti z prisťahovaleckého prostredia.

Ďalšie zistenia

Počet zápisov do vzdelávania v ranom detstve sa zvyšuje: medzi rokmi 2005 a 2014 sa v krajinách s údajmi za oba roky zvýšil zápis detí vo veku troch rokov do predškolského vzdelávania zvýšil v priemere z 54 % na 69 % a zápis detí vo veku troch rokov do predškolského vzdelávania zo 73 % na 85 %.

Miera nezamestnanosti v krajinách OECD je nižšia (9,2 %) v tých krajinách, v ktorých je odborné vyššie sekundárne vzdelávanie najvyšším stupňom dosiahnutého vzdelania, ako v krajinách, kde je najvyšším stupňom dosiahnutého vzdelania všeobecné vyššie sekundárne vzdelávanie (10,0 %).

V krajinách OECD sa medzi rokmi 2005 a 2014 zvýšila miera zápisu dospelých vo veku 20 až 24 rokov do terciárneho vzdelávania v priemere z 29 % na 33 %. Vzhľadom na predpoklad, že v priemere 36 % dnešných mladých dospelých v krajinách OECD aspoň raz absolvuje vysokoškolské vzdelávanie než dosiahnu 30 rokov, nárast podielu vysokoškolských absolventov bude pravdepodobne pokračovať.

Študentom často trvá dlhšie, než ukončia vysokoškolský program, ako sa predpokladalo v teórii. V krajinách s individuálnymi údajmi o študentoch v priemere približne 41 % študentov denného štúdia, ktorí nastúpia do bakalárskych alebo rovnocenných programov, absolvuje štúdium v rámci teoretickej dĺžky programu, kým 69 % študentov absolvuje do troch rokov po uplynutí teoretickej dĺžky programu.

Vek pedagógov sa zvyšuje, pretože učiteľské povolanie mladých dospelých neláka. Podiel stredoškolských učiteľov vo veku 50 rokov alebo starších sa medzi rokmi 2005 a 2014 zvýšil v 16 z 24 krajín OECD s dostupnými údajmi. V Taliansku a Portugalsku je menej ako 3 % učiteľov na základných školách mladších ako 30 rokov.

Riaditelia majú kľúčový vplyv na prostredie v škole a na pracovné podmienky učiteľov. V krajinách z dostupnými údajmi v priemere vyše 60 % riaditeľov uviedlo, že často prijímajú opatrenia na podporu spolupráce medzi učiteľmi s cieľom vypracovať nové učebné postupy, zabezpečiť, aby učitelia prebrali zodpovednosť za zvyšovanie svojej učiteľskej kvalifikácie, a pomôcť im pociťovať zodpovednosť za výsledky vzdelávania ich študentov.

Napriek hospodárskemu poklesu v roku 2008 sa výdavky na študentov na všetkých úrovniach vzdelávania v priemer zvyšujú vo všetkých krajinách OECD. Medzi rokmi 2008 a 2013 sa skutočné výdavky na študenta zvýšili o 8 % v rámci základného až post-sekundárneho vzdelávania nezahrňovaného do terciárneho a o 6 % v rámci terciárneho vzdelávania. Finančná kríza však mala priamy vplyv na platy učiteľov: v priemere boli v rokoch 2009 až 2013 vo všetkých krajinách OECD platy učiteľov buď zmrazené, alebo sa znížili. Odvtedy platy začali rásť.

© OECD

Toto zhrnutie nie je úradným prekladom OECD.

Rozmnožovanie tohto zhrnutia je povolené iba za predpokladu, že bude uvedené autorské právo OECD a názov originálnej publikácie.

Viacjazyčné zhrnutia sú preloženými výňatkami z publikácií OECD, pôvodne uverejnených v anglickom a francúzskom jazyku.

K dispozícii sú bezplatne v on-line kníhkupectve OECD: www.oecd.org/bookshop

Viac informácií získate v Divízii autorských práv a prekladov OECD Riaditeľstva verejných záležitostí a komunikácie: rights@oecd.org , fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)

2 rue André-Pascal, 75116

Paris, France

Navštívte našu webovú lokalitu www.oecd.org/rights

Kompletnú anglickú verziu si môžete prečítať v online knižnici OECD iLibrary!!

© OECD (2016), *Education at a Glance 2016: OECD Indicators*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/eag-2016-en